

4.

Žulj.

Prof. Erjavec piše: žulj, a, masc. vsaka ostra, bodljiva rastlina, na primer: Scolymus, Cirsium, carduus, Eryngium, Xanthium, in pravi, da je pri isterskih Slovencih znana. Korenika je: gul-žul, slov. gul-iti, stechen, schinden, po-gul-iti, ab- ausreissen (Janežič), ruski: žilj-nut, Stich geben, staroslovenski: o-žuljiti, pungere, zbadati, su-žuliti, scindi. S prvotnim g v litovšč. gil-ti, stechen, bosti. Venetščina je ohranila iz te korenike: gugia, za: guglia (gulja), ker Venetščan gl spremeni v: gi, der Stachelstock. Litovsk. gila, brazda, je iz iste korenike, kakor tudi venetska: gugiera, iz gugliera = gulira, porca, Furche, brazda.

Te besede so sopet nov dokaz, da so Venetčani bili iste narodnosti, kakor Litvoslovani.

5.

Musak.

Po prof. Erjavcu na Krnu, Jähzorn, muska ga prime, Janežič je zapisal: maslak, Wuth, maslačiti, rasen, wüthen, v sansk. nahajam: maç in miç, irasci, srditi se, sorodno menda staroslov. mšta, ul-ciscor, slov. mašč-ujem se.

Slovansko slovstvo.

* *Nedolžnost preganjana in povelšana.* Poleg nemške povesti „Blumenkörbchen“ Krištofa Šmida. V Ljubljani 1880. Natisnili, založili in na prodaj imajo Jos. Blaznikovi nasledniki.

Tako je ime knjižici, ki je v drugem popravljenem natisu ravnokar na svetlo prišla. V njeno priporočilo zadostuje, če rečemo, da lepših knjižic za mladino ni še nikdo pisal kakor Kr. Šmid in da „Blumenkörbchen“ je najlepša med njimi, ki je zdaj tudi v lepi slovenščini prišla na svetlo. Kdor želi mladino s prijetnim berilom razveseliti, naj jo jej omisli, radostna jo bode hranila v bukvarnici svoji poleg Šmidove „Genovefe“ in Šmidovega „Evstahija“. — Cena jej je le 20 krajc.

* „Jugoslavjanskega stenografa“, katerega jako marljivo vreduje prof. Bezenšek v Sofiji, izšel je 2. list za meseca marcij in april. Prinesel je članek o bodočnosti stenografije v Bolgariji in poduk njej odmenjen, odlomek iz potopisa od Triglava do Balkana ter mnogotere dopise in novice.

* *Pisma M. P. Pogodinu iz slavenskih zemelj (1835 do 1861.)* — To je naslov knjigi, katero je izdalo ces. zgodovinsko društvo v Moskvi in je izšla v treh oddelkih leta 1879. in 1880. Prvi oddelek prinaša pisma O. M. Bodjiskega, — drugi oddelek samo pisma Šafařika, — tretji oddelek pa pisma Kopitarja, Dobrovskega, Miklošiča, Kollara in njegove soproge, Štura, Štulca in mnogih drugih odličnih Slovanov. — Dr. J. Bleiweis je kot predsednik Matice slovenske prejel to zanimivo knjigo od navedenega društva iz Moskve, s katerim v literarni vzajemnosti je tudi Matica naša.

Ozir po svetu.

Pisma iz Ogerske.

VII.

(Konec.)

Posnemajmo Madjare gledé govora narodnega jezika, a ne bodimo jim enaki gledé nekega pretiranega pismenega purizma. Kakor sem uže poprej omenil, Madjari vse izraze za internacionalne kulturne pojme na madjarščino prevajajo in tako pogosto komaj sami sebe razumevajo, tujcem pa, kateri se njihovega jezika učijo, s temi novoskovanimi ter celó nepotrebnimi besedami mnogo težave in nevolje prizadevajo.

Taka filologična delavnost, da ne rečem manija, je tudi nekoliko med nami Slovenci. Tudi naši poklicani ter nepoklicani filologi nam kujejo za obče veljavne in znane znake kulturnih pojmov posebne slovenske izraze, kakor da bi mi Slovenci nekakošno od drugih velikih evropskih narodov posebno in različno kulturo in civilizacijo imeti hoteli! Namesti da smo tesnosrčni zakotnjaki, ozirajmo se raji po sveti, čez zvonik domače vasi, ne želimo si svojega slovenskega „globusa“, kakor si ga želijo Madjari ter nekateri Hrvati. Čistimo in izobražujemo, urimo in gladimo slovenščino kolikor mogoče, a ne mučimo se z zametavanjem obče znanih in obče veljavnih znakov internacionalne kulture, kateri niso specifično ne nemški, ne francoski, ne angleški, ne italijanski ali španjski, ampak izvod one grščine in latinščine, katera je podloga vsi moderni civilizaciji. Meni, ki nisem nikakošen filolog, temoč se jezika kot sredstva učim, da ž njim kolikor mogoče jasno in točno svoje misli in pojme izrazujem, se poslovenjevanje internacionalnih besed, kakor, na priliko, advokat, notár, adjunkt, magistrat, policija, fabrika, mašina, telegrafija, medicina, kirurgija itd., kakoršnih je na stotine in tisočine, prav nepotrebno in celó smešno dozdeva. Ne morem se uveriti, da bi poslovenjevanje takih besed našemu jeziku in naši literaturi na kako korist bilo, nasproti pa se mi dozdeva, da tak purizem le škoduje. So li tisočine tako imenovanih „tujih“ besed — katere jaz internacionalne imenujem — nemščini in nemški literaturi na škodo? — Vsakemu evropskemu narodu, ki v zvezi moderne evropske kulture hoče ostati, je treba, da v tem deležji ter zveznem občenji tudi zvezne izraze rabi; a bolj in več ko so ti izrazi obče razumljivi, večje so veljave. Iskati za nje prikladnih slovenskih izrazov, so sicer lepe teoretične vaje, katere filologom veselje delajo in um bistrijo, samo to naj tudi ostanejo. — Prav ravnaajo sedaj Bolgari; oni ne kujejo nikakih novih izrazov za internacionalne kulturne pojme, temoč pišejo obče znane in obče veljavne, kakor so duhu njihovega jezika primerni.

Nepotrebno se mi zdi vpeljavanje novih, to je, večini Slovencev celó neznanih ali nenavadnih besed, za katere uže drugi navadni znaki popolno zadostujejo. Okolnosti so nanesele, da pred nekoliko leti dalje časa slovenskega nisem čital, to je, nobenih slovenskih novin itd. v roke dobil. Ko sem potem zopet slovenske časnike dobivati začel, nahajal sem v njih tu pa tam z začudenjem nekakošno kakanje, s katerim se nikakor sprijazniti ne morem. Vprašal sem prijaznega mi slovenskega filologa, kaj to kakanje tu pa tam pomeni, in on mi je brž stvar razjasnil tako, da, kjer so Rimljani accusativcum infinit. stavili, mi Slovenci ne smemo da-kati, ampak ka-kati, kakor Prekmurčani. Na to sem si mislil: naši slovenski bratje na Ogerskem tudi lepo „ü“-kajo, zakaj bi toraj tudi vsi Slovenci jim za ljubo ne ükali? Variatio delectat.